

Dvojmesačník, máj – jún 2017

Trenčín región

čísló 3
ročník 2

Mladí Trenčania
z Korničky roztlieskali
celé Slovensko

strana 13

Folklór žije, zem spieva

foto: Juraj Planka

Turisti v strehu:

Vrchárska koruna

strana 3

Okres Partizánske

Aj na tanieri

strana 4 – 7

Reportáž z konca kraja

Nezábudkovo

strana 9 – 11

9 772453 794003

Podme si spolu posvietiť...

Trenčianske Teplice, Nimnica a Bojnice. To sú tri kúpeľné mestá v našom kraji, ktoré sme počas uplynulého roka „na tajnáša“ navštívili. V tomto čísle vám ponúkame pohľad zo všetkých strán na kúpele na hornej Nitre. Z reakcií, ktoré do redakcie prichádzajú, cítiť, že tajné návštevy – moderne sa to volá mystery shopping – čitateľov zaujali. A preto sme sa rozhodli pokračovať v štýle inkognito aj v najbližších mesiacoch. Teplé liečivé vody avšak vymeníme za prechádzky spojené s návštevami turistických chát.

Už teraz vieme, že v porovnaní s kúpeľmi to bude o niečo náročnejšie sústo. Zároveň je to aj VÝZVA pre všetkých turisticky chtivých čitateľov. Ak máte námet, voľnú chvíľu, chuť a odhodlanie – napíšte nám o vašich zážitkoch z turistických chát. V prípade, že prinesiete niečo zaujímavé a nevsedné, preveríme váš podnet a osobne si naň zblízka „posvietime“. Spolu vašimi poznatkami vytvoríme spoločný materiál. Nemusíte sa obávať, či máte v sebe literárneho ducha. Dôležitejšie je, aby ste mali pri sebe fotoaparát alebo

aspoň mobil s „fotákom“ a poslali niekoľko záberov z návštevy.

Oči majte otvorené, nasávajte atmosféru, porovnávajte jedlo, prístup personálu, celkový dojem z chaty, okolitej prírody, či turistickéj trasy k nej vedúcej. Vaše podnety môžu turistom, ale aj turistickému ruchu len pomôcť. Z pozitívnych informácií sa totiž môžu inšpirovať, z negatívnych zas poučiť. Už teraz sa tešíme na spoločný turisticko-informačný mysteryshoppingový projekt.

*Radovan Stoklasa,
šéfredaktor*

Záberom najmenšia, aktivitami inšpirujúca

Predstavte vašu OOCR – ktoré obce a mestá sú v nej združené, na čo sa zameriavate?

Oblasťná organizácia cestovného ruchu Trenčianske Teplice (OOCRTT) vznikla na začiatku roku 2012. Jej cieľom je zatriktívniť Trenčianske Teplice, návštevníkom ponúknuť pridanú hodnotu a propagovať Trenčianske Teplice ako destináciu cestovného ruchu. OOCRTT má v súčasnosti sedem členov – Mesto Trenčianske Teplice; Kúpele Trenčianske Teplice, a. s.; SLOVAKIA a. s.; Kúpele Zelená Žaba, s. r. o.; Hotel Flóra, a. s.; spicypbrown, s. r. o.; Hotel Panorama Trenčianske Teplice, s. r. o.

Ktoré sú top turistické destinácie vo vašom okolí? Čo by návštevník určite nemal vynechať??

Naša OOCR je špecifická v tom, že zahŕňa len jednu obec, preto sú všetky naše aktivity zamerané na rozvoj cestovného ruchu práve v tejto destinácii. Unikátna termálna voda je dnes dostupná každému dospelému človeku, ktorý má záujem zregenerovať sa. Pritom nemusí stráviť v kúpeľoch tri týždne ako v minulosti, ale môže prísť len napríklad na víkend, resp. jednorazovo. V každom prípade všetci, to znamená aj deti, si môžu zaplávať na legendárnom kúpalisku Zelená žaba v letných mesiacoch alebo celoročne vo vonkajšom bazéne Grand.

A čo kúpeľný park, náučné chodníky na okolí?

S predsedom predstavenstva Oblastnej organizácie cestovného ruchu Trenčianske Teplice (OOCRTT) Štefanom Škultéty aj o pripravách na hlavnú sezónu

Pre Trenčianske Teplice je typický rozľahlý kúpeľný park, ale aj neobyčajné stavby. Niektoré sú secesné, iné funkcionalistické. Celkom zvláštna je budova Hammam, ktorá v súčasnosti slúži ako prezliekareň a odpočívareň k najteplejšiemu zrkadlisku Sina. Je možné sa zúčastniť jej pravidelnej prehliadky. Najmä pre rodiny s deťmi je atraktívna jazda historickým elektrickým vláčikom do Trenčianskej Teplej.

Trenčianske Teplice disponujú štyrmi náučnými chodníkmi. Chodníky nie sú náročné, upozorňujú na históriu, povesti a

prírodné danosti oblasti. K dispozícii sú: Náučný chodník Klepáč, Lesnícky náučný chodník, Náučný chodník Biela skala a Náučný chodník Čvirigovec. Miestnym turistom (KST Trenčianske Teplice) patrí turistická chata na vrchu Baske (955 m n. m.).

Na ktoré z pripravovaných akcií by ste chceli pozvať miestnych aj turistov?

Aj vďaka OOCRTT ponúkajú Trenčianske Teplice od mája do septembra množstvo kultúrnych a spoločenských podujatí. Patria medzi ne Medzinárodný folklórny festival (27. – 28. 5. 2017),

Deň zdravia (3. 6. 2017), Festival ľudových remesiel (26. 8. 2017), Kone v parku (15. – 16. 7. 2017), Farmárske dni (16. 4., 20. 5., 17. 6., 29. 7., 19. 8., 21. 10. 2017) a mnohé ďalšie. Medzi významné podujatie s dlhoročnou históriou sa radí Hudobné leto. Ide o najstarší medzinárodný festival komornej hudby v strednej Európe, ktorý sa traduje už od roku 1937. Počas festivalu odznievajú jazzové, dychové, sláčikové i orchestrálné formácie z celého sveta.

V ostatnom čase sú súčasťou festivalu i vystúpenia iného charakteru (divadlá, koncerty rôznych hudobných žánrov). Vystúpenia sa konajú prevažne v koncertnej sieni Kursalonu, ale niektoré je možné zažiť i v areáli kúpaliska Zelená žaba alebo na Kúpeľnom námestí. Tento rok sa Hudobné leto bude konať od 7. júla do 31. augusta 2017.

Celkom výnimočným okamihom sezóny je Medzinárodný filmový festival Trenčianske Teplice IFFTT v termíne 23. – 26. 6. 2017. V rámci filmovej tradície v Trenčianskych Tepliciach privíta mnohé známe tváre nielen filmu, ale aj ďalších druhov umenia. Festival v roku 2016 zmenil svoju tvár na multikultúrnu, pričom nezabúda na všetky vekové kategórie návštevníkov. V rámci Art in Park sa kúpeľný park premení na miesto plné koncertov, vystúpení, výstav a prehliadok.

(ver)

Dvadsať vrcholov, krásy kraja a zdravý duch

Druhý ročník projektu Vrchárska koruna Trenčianska odštartoval večerným výjazdom na Beckov

Premiéra sa vydarila, pravidlá sa nemenia. Tohtoročnú Vrchársku korunu Trenčianska (VKT) získa cyklista, turista či bežec, ktorý od 10. apríla do 30. novembra 2017 zdolá 20 predpísaných vrcholov, na mieste sa odfotí a nahrá fotky na webovú stránku Vrchárskej koruny Trenčianska.

Organizátori VKT vybrali pre tento rok 20 zaujímavých kopcov. Sú medzi nimi najvyššie vrcholy kraja, rozhľadne a hrady. Predstavme si ich podrobnejšie. Štyri zastávky ponechali organizátori z minulého roka – Považský Inovec (1 042 m), Veľkú Javorinu (970 m), Panskú Javorinu (942 m) a Mohyľu Milana Rastislava Štefánika na Bradle (543 m).

Zdolanie dvoch vrcholov čaká účastníkov VKT v okrese Trenčín – vysielateľ Nad oborou (657 m) a najvyšší vrchol okolia kúpeľov Trenčianske Teplice, kopec Klepáč (575 m). Najvyšší a najmasívnejší vrch západnej časti Javorníkov, vrchol Makyta (922 m), ktorý leží na hranici Trenčianskeho a Zlínskeho kraja, ponúkne Púchovský okres. Nová asfaltka čaká na cyklistov na Zrnovej (854 m), pre tento rok tiež zaradená medzi vrcholy.

Na hornej Nitre, v okrese Partizánske, vás vďaka VKT kroky zavedú na Michalov vrch (541 m). Na tomto strategicky výhodnom mieste nad rozhraním Nitrianskej a Tekovskej župy stál kedysi hrad,

foto: V. V.

VRCHÁRSKA KORUNA TRENČIANSKA

ktorý na prelome 13. a 14. storočia vyhorel a zanikol. Zostala po ňom len v skale vytesaná vnútorná stena a miestami málo zreteľné stopy valu. Zdolanie najvyššieho vrchu Trenčianskeho kraja Vtáčnik (1346 m) čaká účastníkov v okrese Prievidza. S nadmorskou výškou 1 141 m sa k nemu pridá aj Magura, najvyšší vrch Malej Magury. Tretím vrcholom v tomto okrese je vysielateľ Čierny vrch (997 m).

Spoznávanie histórie prinesie okres Považská Bystrica. Z malej rozhľadne na vrchu Stratenec (1 055 m) turistov poteší výhľad na slovenskú i moravskú stranu. Poseadenie na oddych je pripravené na vrchole Orgoňova Kýčera (959 m). Podľa povesti na toto miesto utiekol posledný uctievač pohanských modiel starý Orgoň a založil tu osa-

du Orgoňovce.

Krásny výhľad na celú Vážsku nivu poskytne v okrese Nové Mesto n./V. cyklistom i turistom Veľký Plesnivec (484 m). Ide o obľúbené miesto paraglajdistov či rogalistov, ktorí vrchol často využívajú ako miesto štartu. V oblasti, ktorá je tiež vyhlásená za prírodnú rezerváciu, sa vyskytuje aj ojedinelý druh stepnej trávy – kavyl tenkolistý. Účastníkov určite poteší aj ďalšia zastávka v Novomestskom okrese

– zrekonštruovaná zrúcanina hradu Beckov (250 m) na 60 metrov vysokom brale.

V západnej časti kraja, v okrese Myjava, ponúkne rozhľadňa Poľana najkrajší výhľad z troch rozhľadní postavených v rámci projektu cezhraničnej spolupráce „Pozrime sa cez hranice z výšky“. Vychutnáte si pohľad na Biele Karpaty, masív Veľkej Javoriny, Myjavskú pahorkatinu, Malé Karpaty, Považský Inovec, Tribeč, Vtáčnik i Strážovské vrchy.

V Ilavskom okrese priláka 594-metrový vrchol Butkov, z ktorého je nádherný výhľad na lom, obec Ladce, Biele Karpaty, Strážovské vrchy a Javorníky. Osviežiť sa chutnou vodou zasa možno pri kaplnke Brezová (650 m). Zastávkou, ktorú prinesie VKT v okrese Bánovce n./B, je hrad Uhrovec postavený v období rokov 1251 – 1293. Hoci sa zrúcanina hradu nachádza v ťažšie dostupnom teréne, zdolanie tejto zastávky určite stojí za to.

Ak teda patríte k nadšencom cyklistiky či turistiky, neváhajte a registrujte sa na stránke: <https://vkt-bike.sk/registracia/>. (red)

„V poradi druhý ročník VKT odštartoval prvým večerným výjazdom na Beckovský hrad v pondelok 10. apríla,“ uviedol jeden z organizátorov Radoslav Tilandy. K hlavným partnerom projektu patrí znova Trenčiansky samosprávny kraj a krajská organizácia cestovného ruchu (KOCR) Trenčín región. „Sme radi, že projekt spája nielen cyklistov, ale aj peších turistov a bežcov. Zapojiť sa môžu tiež rodiny s deťmi, preto projekt Vrchárskej koruny Trenčianska je výbornou príležitosťou, ako príjemne a aktívne stráviť voľný čas,“ povedala Eva Frývaldská, výkonná riaditeľka KOCR Trenčín región.

Tri dôvody, prečo štartovať „na Igora“

Vrchárska koruna Trenčianska má pevne stanovený termín štartu, je ním 10. apríl. Tento dátum nie je žiadnym medzinárodným cyklistickým dňom, no napriek tomu je hneď niekoľko dôvodov, prečo turisti a cyklisti štartujú práve „na Igora“.

V tento deň bol oslobodený Trenčín a ide tak o jednu z pripomienkových akcií. Druhým dôvodom je prispôbenie sa českým turistom, ktorí Vrchársku korunu štartujú 1. apríla. „Medzi nimi sa nájdú borci, ktorí od prvého dňa idú nonstop

a dvadsať vrcholov prejdú práve za týchto desať dní. Plynulo sa tak môžu presunúť na Slovensko a zdolávať trenčianske vrchy,“ zdôvodňuje termín jeden z organizátorov Rado Tilandy.

Z Trenčína do Beckova prišla asi päťdesiatka turistov. Strelili sa po práci a takmer letný deň zavíšili 20-kilometrovou trasou. Medzi nimi nechýbal na bicykli ani trenčiansky župan Jaroslav Baška, župa je totiž jedným z garantov projektu. Niektorí pokračovali ďalej do Kálnice, kde si vychutnali

večerný Bike park. A našli sa aj takí, ktorí sa odhodlali ihneď zdolat

aj ďalšie trasy Vrchárskej koruny. (mib)

Kaštiele, vodný relax aj hvezdáreň

Predstavujeme
okres PARTIZÁNSKE

V našej sérii predstavovania jednotlivých okresov Trenčianskeho samosprávneho kraja pokračujeme opäť na hornej Nitre.

Okres Partizánske síce zaberá len malú plochu, no ponúka viacero možností, ako tu stráviť voľný čas. Milovníci nočnej oblohy, baťovskej architektúry, ale aj tí, ktorí hľadajú relax po náročnom týždni, jeho návštevu určite neolutujú.

Na mape by ste tento región našli v najjužnejšej časti kraja. Obklopujú ho okresy Bánovce nad Bebravou a Prievidza a susedí tiež s Banskobystrickým a Nitrianskym krajom. Do jeho územia zasahuje Chránená krajinná oblasť Ponitrie, ktorá zaberá časti pohorí Tribeč a

Vtáčnik.

Rozloha okresu Partizánske je 301 kilometrov štvorcových. Na tejto ploche žilo koncom roka 2015 viac ako 46 300 obyvateľov, a to v rámci 22 obcí a jediného mesta – Partizánskeho.

V minulosti toto územie nebolo administratívne jednotné a delilo sa medzi Trenčiansku, Nitriansku a Tekovskú župu. Dnes je centrom okresu Partizánske, ktoré patrí medzi najmladšie mestá na Slovensku. Jeho história je úzko spätá so zlínskou firmou Baťa, ktorá v kedysi samostatnej obci Šimonovany postavila závod na výrobu obuvi. Mesto vďaka tomu dodnes nesie pečať baťovskej architektúry.

Jeho návštevníci tu však môžu vidieť aj iné historicky a turisticky zaujímavé stavby. Napríklad v dnešnej miestnej časti Šimonovany sú až dve budovy, ktoré vznikli v 13. storočí. Prvou je unikátny novozrekonštruovaný Vodný hrad patriaci k najstarším zachovaným goticko-renesančným šľachtickým sídlam na Slovensku, druhou Rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie.

Okres Partizánske možno označiť aj za región kaštieľov. V okolí okresného mesta sa nachádza hneď niekoľko niekdajších panských sídiel s úchvatnými parkmi. Medzi nimi vyniká kaštieľ vo Veľkých Uherciach, ktorý sa radí medzi

priekopnícke diela anglickej gotizujúcej romantiky v Uhorsku. Známy je aj pôvodne renesančný kaštieľ v Brodzanoch, v ktorom sa dnes nachádza Slovanské múzeum. S týmto okresom sa spájajú mená viacerých významných slovenských umelcov. Skačany sú rodiakom hudobného skladateľa Františka Gaala, z Brodzian zase pochádzal básnik a predkladateľ Vladimír Reisel. S ďalším slovenským básnikom Valentínom Beniakom sú previazané Chynorany. Na sté výročie jeho narodenia mu dokonca v jeho rodnej obci otvorili pamätnú izbu. Nachádzajú sa v nej osobné veci predstaviteľa slovenského symbolizmu a taktiež ukážky jeho literárnej tvorby. V Klížskom Hradišti, miestnej časti obce Veľkej Klíž, zase v roku 2015 sprístupnili vernú repliku drevenice rodného domu spisovateľa Ladislava Ťažkého.

Možnosti na relax a kúpanie ponúkajú Malé Bielice, okrajová časť Partizánskeho. Vyvíera tu teplá minerálna voda dosahujúca teplotu až 40 stupňov Celzia. Príaznivo pôsobí predovšetkým na pohybové ústrojenstvo, nervovú sústavu, rehabilitáciu a regeneráciu organizmu. V tesnej blízkosti kúpeľov sa nachádza letisko Malé Bielice, ale aj jediná hvezdáreň v Trenčianskom kraji.

V ponuke koláče aj exkluzívne ticho

V krásnom prostredí Chránenej krajinnéj oblasti Ponitrie natrafíte na Kolačno.

Ide o takzvanú koncovú obec, v ktorej žije necelých 900 ľudí. Jej pokojné dedinské prostredie však podľa starostky Lýdie Petrikovej nie je žiadnym mínusom. „Máme tu výborné podmienky pre pešiu turistiku, cykloturistiku a hubárčenie. Naša obec ponúka turistom a návštevníkom krásnu prírodnú scenériu s exkluzívnym tichom,“ povedala.

Kolačno má jeden z najkrajších názvov – už na prvé počutie sa nám spája s koláčmi. No jeho pôvod je oveľa prozaickejší. Prví

osadníci prišli do Kolačna pravdepodobne z Veľkých Uheriec a kľčovaním lesa postupne získavali pasienky pre svoj dobytok. V starších osadách však vznikali prebytok obyvateľstva, a preto boli niektorí osadníci nútení zakladať nové sídla. „Pravdepodobne táto skutočnosť našla svoj odraz aj v samotnom názve obce Kolačno. V stredovekých nárečiach sa dodnes hovorí miestu vzdialenému od materskej osady, kde boli sústredené prechodné stavby ako senníky či košiare, kolešna,“ vysvetľuje Petriková. Podľa iného historického prameňa bol názov obce odvodený

od tvaru osídlenia, ktorý pripomínal koláč. Nech je už pravda kdekolvek, faktom zostáva, že miestne gazdinky patria medzi skutočné majsterky vo vypekaní dobrôt. „U nás nájdete niekoľko výborných pekárokov, ktoré vám zaručene pripraví nielen veľmi chutné koláče a zákusky, ale podľa prania zákazníka aj vynikajúce torty. Nie náhodou je aj majiteľka exkluzívnej čokoládovne v Partizánskom práve z Kolačna,“ hovorí prvá žena obce. Obyvatelky Kolačna pravidelne prezentujú svoje pekárenské výtvary v rámci akcie Kolačno vonia koláčmi, ktorá je

súčasťou osláv Dňa matiek.

V katastri obce sa nachádzajú viaceré pramene aj studničky s pitnou pramenitou vodou. Väčšou vodnou plochou je nádrž Kolačno, ktorú miestni využívajú celoročne. Počas tuhej zimy slúži na korčuľovanie aj na priateľské hokejové zápasy. V lete zase poteší rybárov a odvážlivci si tu môžu na vlastnú zodpovednosť aj zaplávať.

Kolačno neobídte, ak ste fanúšikmi hubárčenia. Z tamojších lesov určite nevyjdete s prázdny m košíkom, veď hubárska sezóna sa pomaly začína.

V znamení legend, čo ohúrili svet

Výraznú stopu v histórii mesta Partizánske i celého okresu zanechali aj športové osobnosti, ktoré robili dobré meno doma i v zahraničí. V pamäti fanúšikov určite nezostanú len hádzanárske či futbalové legendy, ale aj profici z boxerského ringu či slávny paralympionik.

Azda najúspešnejším športom v meste odjakživa bola hádzaná. Partizánske je štvornásobným majstrom Československa (1980, 1981, 1985 a 1988). V sezóne 1979/1980 sa partii okolo Boženy Gregušovej, Kataríny Beňušovej či Márie Končekovej podarilo vyhrať Pohár víťazov a skončila druhá v Pohári IHF. Partizánčanky tvorili aj základ reprezentácie Československa a podieľali sa na strieborných medailách na MS v Holandsku či 5. priečke na olympijských hrách 1980 v Moskve. Následne sa venovali výchove talentov, do sveta poslali strelkyne Petru Beňuškovú či Martinu Školkovú, ktoré si

rovnako ako Klaudia Michnová zahrli na ME 2014 v Srbsku. Hádzaná v meste rozvíjala aj trénerská rodina Popluhárovcov.

Ako napovedá názov futbalového štadióna v Partizánskom, najvýznamnejšou osobnosťou s kopačkami na nohách bol Karol Jokl (na snímke). Futbalový básnik odišiel mladý, zomrel vo veku 51 rokov. Elegantného útočníka s presnou ľavačkou si v Partizánskom našiel bratislavský Slovan. Pričinil sa o tri tituly a výraznou mierou prispel k historickému triumfu v PVP 1969, keď sa belasi tešili z finálového víťazstva nad FC Barcelona. Tuhého fajčiara zradilo srdce v októbri 1996. Lopetu v Baťovke začal naháňať aj Ján Geleta, ktorý v Dukle Praha vytlačil zo zostavy aj slávneho Masopusta a na krku mu visí aj strieborná medaila z olympiády v Tokiu. V súčasnosti po stopách slávnych rodákov kráča obranca Žiliny Denis Vavro, ktorý by sa mal predstaviť na majstrovstvách

Európy do 21 rokov. Domácu futbalovú školu naďalej reprezentuje brankár Zlatých Moraviec Pavel Kováč a s pišťalkou v ruke medzinárodný rozhodca Mário Vlk.

Boxerský šampión Ján Zachara sa síce narodil v Trenčíne, no svoje majstrovstvo začal rozvíjať v Partizánskom. Hoci sa ako člen ŠK Baťovany na olympiádu do Londýna pre politické rozhodnutie nedostal, v Helsinkách 1952 získal zlatú medailu. „Nikdy som neoplýval silou, vždy som staval na ľahkosti nôh, technike. Pre mňa je box dodnes šport blízky tenisu. Až na to, že tam sa bije len do loptičky,“ usmeje sa deviaty najlepší športovec dvadsiateho storočia na Slovensku.

V ringu sa okrem Zacharu preslávil aj Jozef Beleš, ktorý neskôr získal ako prvý Partizánčan titul majstra športu. Výraznú stopu v dušiach ľudí zanechal aj paralympijský reprezentant v cyklistike Radovan Kaufman, zakladateľ kampane „Na kolešákoch proti rakovine“ a držiteľ zlata z paralympiády v Sydney 2000. O tri roky neskôr tento svet navždy opustil, no jeho odkaz zostal stále živý.

(mib)

„Baťovany“ – tri osmičky a Červená ulica

Plánom bolo vybudovať ideálne industriálne mesto. Architekti a urbanisti, ktorí pracovali pre firmu Baťa, chceli vytvoriť priestor, v ktorom sa bude dobre žiť a pracovať.

Dejiny aj charakter dnešného Partizánskeho formoval obuvnícky koncern.

Nielen za socializmu, ale aj po jeho páde chodili do Partizánskeho nakupovať topánky ľudia zo širokého okolia. História obuvníckeho priemyslu tu bola v minulosti mimoriadne silná a už samé počiatky vzniku mesta bezprostredne súvisia s firmou Baťa. „Náš pôvodný názov bol Baťovany. Pôvodne išlo o osadu v rámci obce Šimonovany, v ktorej začala obuvnícka firma stavať výrobnú halu. Do vienka sme dostali pri narodení tri osmičky – začiatok budovania nášho mesta je daný dňom 8. augusta 1938, kedy sa začali prvé výkopové

práce,“ vysvetľuje primátor mesta Jozef Božik.

Baťovany sa po vojne stali mestom, svoj názov si však udržali len do roku 1949. Nové pomenovanie získali aj pôvodné Baťove závody – po znárodnení sa zmenili na Závody 29. augusta. „Baťa bol spájaný s Československou republikou a nástup socializmu znamenal aj záujem všetko prvo-republikové nejakým spôsobom

zmeniť,“ doplnil primátor. No výber nového názvu Partizánske vôbec nebol náhodný. V Baťovanoch intenzívne operovali partizánske skupiny, pričom do bojov v rámci SNP sa zapojilo 2000 občanov a zamestnancov miestnych závodov.

Obuvnícka firma dodnes zanechala svoju pečať aj v podobe originálnej architektúry, ktorá je pre všetky baťovské mestá prí-

značná. V Partizánskom ju môžete vidieť napríklad na Červej ulici pozostávajúcej z rodinných dvojdomov. Pri ich výstavbe sa použilo špeciálne murivo s charakteristickou tmavočervenou farbou. „Po vzniku Slovenského štátu sa trochu upravila legislatíva pri budovaní rodinných domov a nebolo možné používať tento typ muriva. Ďalšie domčeky už preto nemajú tento charakter,“ vysvetlil Božik. Červená ulica je do značnej miery symbolom Baťovian, podobné kolónie firma stavala nielen v Partizánskom, ale aj v Zlíne či v Otrokoviciach. Na svojho zakladateľa v Partizánskom nezabúdajú ani dnes – po Jánovi Antonínovi Baťovi je pomenovaný mestský park, už čoskoro by mala jeho meno niesť aj stredná odborná škola. V centre mesta môžete tiež vidieť sochu Tomáša Baťu.

dvojstranu pripravila (baš)

Z Malých Bielic je vesmír na dosah

Už v 17. storočí pozorovali nebo nad Trenčínom členovia jezuitskej rehole. Nočná obloha fascinuje ľudí dodnes a pokiaľ sa chcete pozrieť na vesmír naozaj zblízka, vydajte sa do hviezdárne v Partizánskom. Nájdete ju 1 346 kilometrov od Greenwichu, nultého poludníka, a 4 590 kilometrov od severného pólu – v mestskej časti Malé Bielice.

Hviezdareň v Partizánskom funguje už 29 rokov. Školám aj verejnosti ukazuje krásy vesmíru a prináša im informácie z astronómie i kozmonautiky. „V prípade jasného počasia môžeme každú stredu, piatok a prvú sobotu v mesiaci našim návštevníkom priblížiť povrch Slnka, slnečnej fotosféry a chromosféry. Vo večerných hodinách môžu vidieť povrch Mesiaca, planét, ako aj ďalších zaujímavých objektov hviezdnej oblohy daného ročného obdobia,“ uviedol riaditeľ hviezdárne Vladimír Mešter.

Hlavným astronomickým prístrojom je 15-centimetrový šošovkový ďalekohľad – refraktor

typu Coude. Jedinečnou didaktickou pomôckou je taktiež astronomický simulátor hviezdnej oblohy, teda prenosné digitálne planetárium. „Vďaka nemu môžeme vizualizovať hviezdnu oblohu, súhvezdia a ďalšie objekty aj napríklad priamo v škole alebo v kultúrnom zariadení,“ doplnil. Fanúšikovia fotografovania majú vo hviezdárni k dispozícii zrkadlový ďalekohľad, prostredníctvom ktorého dokážu snímať aj vzdialené hviezdne objekty.

Hviezdareň organizuje počas roka viacero tematicky a vekovo zameraných podujatí. Pre žiakov základných a stredných škôl ponúka prednášky a prezentácie, ktoré dopĺňajú učivo prírodovedy, geografie a fyziky. Multimediálny program Za mesačného splnu je zase určený náročnejším návštevníkom. Ide o videoprojekciu virtuálneho sveta, ktorého súčasťou sú aj fantastické bytosti, rôzne obrazy, hlasy a zvuky.

Stopy po Puškinovi vedú do Brodzian

Dedinka Brodzany bola kedysi akým- si ruským ostrovom na Ponitří. Cestou na západ či do Viedne sa tu zastavovala petrohradská šľachta. Dnes túto slávnú minulosť pripomína Slovanské múzeum A. S. Puškina.

Pôvodne išlo o kúriu, ktorá sa prestavbami zmenila na honosný renesančný kaštieľ. Od roku 1979 tu sídli unikátne múzeum, ktoré je zasvätené ruskému klasikovi. Jeho meno nenesie náhodou. Druhá manželka rakúskeho šľachtica Gustava Friesenhofa, ktorý kaštieľ v roku 1844 kúpil, a Puškinova žena boli totiž sestry. Vtedy už vdova po slávnom spisova-

teľovi so svojimi deťmi Brodzany často navštevovala.

V súčasnosti nájdete v múzeu, ktoré je pracoviskom Slovenskej národnej knižnice, množstvo unikátnych historických artefaktov. „V Brodzanoch sa nachádzali a ešte aj nachádzajú významné ikonografické a výtvarné materiály a písomnosti súvisiace s ruským kultúrnym prostredím a s ruským rodinným kontextom Friesenhofovcov,“ vysvetľuje vedúca múzea Alexandra Lukáčová. Dnešní návštevníci tu môžu obdivovať rodinné salóny Friesenhofovcov a Oldenburgovcov s pôvodným mobiliárom a bohatou obrazovou

výzdobou. Nachádza sa tu taktiež sála A. S. Puškina, ktorá dokumentuje život a dielo tohto významného literáta – hoci on sám do kaštiľa nikdy nevstročil.

Súčasťou areálu múzea je aj historický park. Okrem pôvodných drevín vysadených v polovici 19. storočia tu nájdete aj exotické stromy či busty slovenských a ruských spisovateľov. „Pri viacerých drevinách máme inštalované tabuľky tvoriace náučný chodník, ktoré obsahujú okrem základných informácií o drevine aj rôzne zaujímavosti o strome,“ uzavrela Lukáčová.

Krížovú cestu zničili, aby znova ožila

Do redakčnej pošty prišla pozvánka od Klubu kresťanských seniorov z Partizánskeho. Pozývali nás na prezentáciu Krížovej cesty, ktorú budovali niekoľko rokov.

Krížová cesta je miestom nielen duchovného vyžitia, ale prichádzajú sem turisti, športovci a dokonca aj milovníci umenia. Tí všetci si tu prídu na svoje. Kým sme sa stihli s členmi klubu osobne stretnúť, prišla šokujúca správa. Kríže na vrchole kalvárie a obrazy z dielne žiakov niekto v priebehu noci odmontoval a podpálil.

„Keď som sem večer prišiel, bolo tu miesto skazy. Doteraz ma srdiečko pokúša, že ako len rozmyšľajú ľudia, ak dokážu takéto niečo spraviť,“ ukazuje na vyčítanie vandalov Stanislav Husár z Klubu kresťanských seniorov.

Jedným dychom však dodáva, že ostal milo prekvapený, keď s dekanom Vladimírom Farkašom požiadali miestnych majstrov o pomoc. Kto mohol, pomohol, a tak už o pár dní stihli na Krížovú cestu osadiť nové kríže

a zarámovať nové obrazy.

Všetko sa to odohralo tesne pred Veľkým týždňom, keď sem veriaci prichádzajú zo širokého okolia. „Roky sme krížovú cestu budovali, neustále sa o jej okolie staráme a zvečera do rána je naše úsilie zničené. Dať to za pár dní dokopy bola aj pre nás istým spôsobom osobná krížová cesta,“ dodáva pán Stanislav a je vďačný všetkým, ktorí neváhali a pomohli. Najväčšie kresťanské sviatky v roku, ktoré sa spájajú práve s krížom, si tu teda mohli pripomenúť aj veriaci z okolitých farností. V lone krásnej prírody na hranici Partizánskeho a Brodzian, s malebným výhľadom na mesto a božím pokojom, ostro kontrastujúcim s rušnými ulicami pod horou.

(zus)

Dnešné menu: okres Partizánske na tanieri

POLIEVKA

Cícer na kyslo

Cícer 200 g, zemiaky 150 g, soľ ¼ PL, bravčová masť 100 g, hladká múka 150 g, cesnak 20 g, smotana 7 ½ PL, ocot 1 PL

Cícer preberieme, umyjeme a namočíme asi na 14 hodín do vody. Varíme v tej istej vode, v ktorej sme ho namáčali. Keď je mäkký, pridáme na kocky pokrájané zemiaky a soľ. Uvaríme do mäkka. Z masť a hladkej múky si spravíme zápražku, pridáme cesnak, cibuľku a trochu červenej mletej papriky. Takto pripravenú zápražku rozriedime mliekom a smotanou a pridáme do uvarenej polievky. Ochutíme soľou a octom.

MÚČNIK

Partizánske čerešňové halušky

Čerešne 200 g, voda, hladká múka 300 g, tvaroh 200 g, maslo 200 g, škoricica 20 g

Z múky a vody pripravíme redšie cesto, vlejeme ho na väčší lopár a po troške doň prisypávame čerešne, ktoré v ceste obalujeme. Postupne ich hádzame do vriacej osolenej vody. Po uvarení ich vyberieme, posypeme tvarohom, škoricou, cukrom a polejeme roztopeným maslom.

HLAVNÉ JEDLO

Kačica so strúhankou

Kačica 1 ks, soľ ¼ PL, cibuľa 200 g, masť 200 g, vajcia 3 ks, hrubá múka 400 g, chrenové listy

Z vajec a hrubej múky vymiesime tuhé cesto, ktoré postrúhame a dáme sušiť – buď v rúre, alebo voľne. Vysušené postrúhané cesto opražíme na spenenej cibuli, podlejeme, pridáme soľ, rozmarín a vylejeme na porcie kačice v hlinenom pekáči. Pekač zakryjeme vrchnákom, obalíme chrenovým listom a blatom zo žltej hliny – môže byť aj alobal – a pečieme v pahrebe na uhlíkoch. K takto pripravenej kačici sa pilo domáce šípkové víno.

ŠPECIALITA

Domáce pivo

2 litre jačmeňa necháme vykličiť a usmažíme ho do tmava. Jeden plech naplníme rozkrájanou cukrovou repou a dáme do pece sušiť, až mierne zapiečť. Spolu s chmeľom povaríme jačmeň a repu a pridáme kocku droždia. Po uvarení zmes vlejeme do kameného hrnca a necháme 6 dní stáť. Domáce pivo sa pije chladené, dobre sa pení a chutí ako čierne pivo.

dvojstranu pripravila (baš)

PREDSTAVUJEME

Okres Partizánske zastupujú v Trenčianskom samosprávnom kraji štyria poslanci:

doc. PaedDr. Jozef Božík, PhD.

– poslanec TSK, člen komisie na ochranu verejného záujmu pri výkone verejnej funkcie TSK,

člen komisie školstva, kultúry, mládeže a športu TSK, primátor Partizánskeho, kandidoval za Smer-SD

Erich Dvonč

– poslanec TSK, poslanec mestského zastupiteľstva v Partizánskom, člen

komisie dopravy TSK, podnikateľ, Smer-SD

PhDr. Mária Janíková

– poslankyňa NR SR, poslankyňa TSK, predsedníčka komisie sociálnej pomoci a zdravotníctva TSK, členka

mandátovej komisie TSK, riaditeľka Centra sociálnych služieb Partizánske, Smer-SD

Ing. Iveta Randziaková

– poslankyňa TSK, členka komisie regionálneho rozvoja a cestovného ruchu TSK,

starostka obce Klátova Nová Ves, Smer-SD

Storočnicu oslávila na pódiu

Sama o sebe hovorí, že je obyčajná dedinská žena. No takých, ako je ona, by ste na Slovensku veľa nenašli. Pani Gizka Dvončová z Veľkých Bielic ako 96-ročná vyhrala regionálnu súťaž v speve.

Svojej záľube zostala verná aj po tom, čo oslávila okrúhlu storočnicu. „Celý život som nič takéto nezažila a teraz na starobu takéto ovácie. Ja som na to nebola zvyknutá, bola som len obyčajná žena,“ povedala na svojej oslave, počas ktorej, ako inak, opäť predviedla svoj talent.

Podľa jej netere Heleny Okelovej je to práve

spev, čo dodáva pani Gizke energiu aj vo vysokom veku. Samotná jubilantka zase hovorí, že recept na dlhý život nepozná. „Žila som striedmo, nič som nepreháňala. Lenivá som nebola, čo bolo treba, to som si spravila, a ani som sa nenazdala a je tu sto rokov,“ povedala. Pani Gizka spievala vždy, keď mohla – pri upratovaní i oberaní čerešní. Hoci sa pre vysoký vek musela viacerých svojich koníčkov vzdať, láska k spevu jej zostala dodnes. Talentovaná dôchodkyňa je najstaršou obyvateľkou mesta Partizánske a určite jednou z najstarších speváčok na Slovensku.

Poklona buditeľovi, ktorý vydláždil cestu

Beckovčania, Kálničania a s nimi celé Slovensko si tento rok pripomína dvojsté výročie narodenia jedného z buditeľov meruôsmych rokov, Jozefa Miloslava Hurbana. Rodáka z Beckova, ktorý miloval susednú Kálnicu. A miloval aj svoju rodinu.

Manželka, mimochodom prvá

J.M. HURBAN

Prvý predseda Slovenskej národnej rady sa narodil 19. marca 1817 v Beckove, zomrel 21. februára 1888 v Hlbokom. Bol spisovateľ, novinár, politik a organizátor kultúrneho života slovenského národného hnutia, evanjelický kňaz a vedúca osobnosť slovenského povstania v meruôsmych rokoch (1848 – 1849). Hurban dral lavice školy v Trenčíne, odtiaľ viedli jeho kroky na bratislavské lýceum. Tu spoznal Ľudovíta Štúra, spoločne bojovali za slovenský jazyk. V júli 1843 sa v Hlbokom stretol so Štúrom a Hodžom a rozhodli, že stredoslovenský jazyk bude základom celonárodného spisovného slovenského jazyka. Bol spoluvypracovateľom Memoranda národa slovenského a stal sa zakladajúcim členom Matice slovenskej.

slovenská herečka Anička Jurkovičová, a ich deti boli pre Hurbana zároveň symbolom štátu. Láska, oddanosť a boj za jej dobro, jedno-ducho rodinu považoval za základ štátu. Jozef Miloslav však nebol len politik. V jeho životopise by ste našli profesiu novinára, spisovateľa a dokonca aj evanjelického kňaza. Svojho času bol jedným z najvyššie

Dôležité pre neho bolo, aby len nekázal božie slovo, ale ním aj žil a čerpal z neho,“ načrtoval duchovnú stránku buditeľa generálny biskup Evanjelickej cirkvi na Slovensku Miloš Klátik. Hurbanovi venovali pamätník aj susední Kálničania a z Kálnice do Beckova dokonca vedie náučný chodník. „Jozef Miloslav Hurban je súčasťou pomyselného

postavených evanjelických hodnostárov. Celoslovenské oslavy výročia narodenia sa preto začali v beckovskom evanjelickom kostole.

„Často používal Kollárovo slová, že národnosť a nábožnosť sú sestry. Hovoril, že sme občanmi duchovného aj svetského štátu.

chodníka slávy Trenčianskeho kraja. Spolu s ďalšími našimi rodákmi Štúrom, Dubčekom a Štefánikom doslova vydláždili nie chodník, ale priamočiaru cestu k takému slovenskému národu, aký poznáme dnes,“ povedal počas osláv predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav Baška.

Hurbanov život v cocke predstavuje beckovské múzeum. Historici na čele s Liborom Bernátom vybrali pre odbornú a laickú verejnosť najvýraznejšie momenty z jeho pestrého života. „Na tú dobu bol veľmi pracovitý. Keby mal notebook, tak my už dnes nemáme čo robiť – čo sa týka slovenčiny a podobne,“ s úsmevom v hlase aj v očiach opisuje Libor Bernát Hurbanovo nadšenie pre všetko, s čím sa stretol. Jeho zásluha na kodifikácii slovenského jazyka nebola o nič menšia ako jeho spolubojovníka Ľudovíta Štúra. Niektorí dokonca tvrdia, že sa za ňu bil o čosi viac. „Môžeme mu vytýkať množstvo vecí, ale to môžeme každému, kto niečo robí. Málokto vie, že Hurban mal veľké zdravotné problémy. A aj napriek bolestiam tvrdo pracoval ďalej,“ zakončil kurátor výstavy Bernát.

stranu pripravila (zus)

O prastarom otcovi vedia ľudia málo

Jozef Miloslav Hurban mal so svojou manželkou Aničkou Jurkovičovou deväť detí – päť synov a štyri dcéry. Najstarší a asi aj najznámejší bol syn Svetozár Hurban Vajanský. Jeho potomok Ľľja Krno spolu s bratom Svetozárom nechýbali na nedávnych oslavách 200. výročia narodenia svojho

prapradedka. Prišla aj prapravnúčka Jozefa Miloslava – Viera Žarnovická. Sprevádzala svoju tetu, vnučku tretieho Hurbanovho syna Konštantína. Obe pochádzajú z Konštantínovej vetvy Hurbanovho rodokmeňa. Dnes 83-ročná Tatiana Milica Srnánková, rodená Hurbanová hovorí, že v rodine majú už len dvoch mužov, ktorí nesú priezvisko Hurban: 25-ročný Martin a 21-ročný Vladimír.

Aký je to pocit byť pravnučkou Jozefa Miloslava Hurbana, jedného z najvýznamnejších Slovákov?

Veľmi vzácny a veľmi si to vážim. Nemohla som spraviť nič podob-

né ako môj prastarý otec, nebolo mi dané sa mu priblížiť. Žila som len slušný život, ako som vládala. To je všetko, čo som mohla urobiť z úcty k nemu.

Vštepovali vám doma, že máte v rodine takúto osobnosť?

Nás vychovával otec, ktorý bol vnukom Jozefa Miloslava, v tom zmysle, aby sme sa nechválili tým, čo vykonal on. Máme sa snažiť vykonať tiež niečo také a až potom sa môžeme k nemu hlásiť. Takže ja som nikdy nikomu nehovorila, z akej rodiny pochádzam.

Odkaz prastarého otca si vážite. Oceňuje ho aj široká verejnosť, najmä mladá generácia?

Myslím, že o Hurbanovi vedia ľudia len veľmi málo. A mladí takmer nič. Ale to aj vo všeobecnosti o dejinách svojho národa. Sú úplne „mimo“.

Ďalšie generácie z rodinného stromu nenapodobnili Jozefa Miloslava Hurbana ani v počte detí. Z generácie na generáciu ich je menej. Hurban mal vnukov len po dvoch spomínaných synoch Konštantínovi a Svetozárovi. Ostatní chlapi aj dievčatá boli buď bezdetní, alebo zomreli skôr. V rodine však ostala tradícia, že meno Jozef Miloslav a mená jeho detí sa zachovávajú z jedného pokolenia na druhé.

Nezábudkovo

Ján Žiška si veľa pamätá. Na chrbte má osem krížikov, v nohách polstoročie v lesoch. Tie nohy už cíti, neposlúchajú ho ako kedysi. Pohľad má však ostrý a priamy. Z predzáhradky, kam Jána Žišku pozvala jar, nás naviguje k humnám. „Povyše doliny, presne medzi týmito domami, viedla trasa jednokoľajky. Na Cibajkách sa naložilo drevo, vápno a vagónmi sa spúšťali dolu. Tam sa to prekladalo a putovalo ďalej. Ako regrúti sme si jednokoľajkou krátili cestu do Bošian, Topoľčian. Vo vagónoch predsa,“ zaspomína si lesník. Nielen v tejto doline pozná každý strom. Strážil prírodu všade, na dolniakoch, pri Trnave, najviac v lesoch okolo Tribeča a Vtáčnika.

REPORTÁŽ, KLÁTOVA N. VES

Pamätník Žiška nosí všetko podstatné v hlave. „Drevo z lesov sa vo veľkom zväžalo, keď obec prevzali Haupt-Stummerovci. Postavili jednokoľajku, vápenku. Aby ste vedeli, po oslobodení v roku 1952 som osobne čítal slávnostný prejav, keď ju znova otvárali. Nemala dlhú životnosť. Materiál nebol dosť kvalitný, a tak to šlo dostratená...“ Vytratila sa aj jednokoľajka a zvyšky mostných nánosov. Ostali len spomienky.

Zabudnutý kút? Zabudnite...

Naše reportážne putovanie sme zacielili na juhovýchodný koniec Trenčianskeho kraja. Do blízkosti riečky Vyčoma a pod Kostrín, jeden

z vrchov Tribečského pohoria. Prichádzame s motiváciou oprášiť ďalší zabudnutý kút. No zabudnite... Klátova Nová Ves je iná. Básnik by povedal, že musela veľa poslúchať, keď jej sudičky tak žičlivo nadelili. Upútala historikov, pamiatkarov, architektov, pobláznila turistov a naštartovala domácich. Jedna vec je bohatstvo zdediť, druhá starať sa oň, zveľaďovať ho.

Rýchly exkurz do najstaršej histórie Klátovej Novej Vsi otvárame mladšou dobou kamennou a prvými stopami po sídliskách. V časti Šiance objavujeme črepy lužickej kultúry a pozostatky hradiska z doby železnej. To je asi najstaršia pýcha dediny. Na vrchu Kostrín vyrástlo hradisko ako obrana pred útokmi Keltov. Dodnes tu vidno val s pozostatkami múru. Oficiálne dejiny sa začínajú písať v roku 1292 za panovania kráľa Ondreja III. Ako sa menili zemepáni, menili sa aj názvy obce. Pod ten súčasný sa podpí-

sal Andrej Novoveský, nazývaný „klát“. Podľa povesti si klát vydobyl miesto aj v obecnom erbe. Turci počas vpádov vyplienili všetko, ostalo len rúbanisko. Dva výhonky z dubového pňa symbolizujú nový život.

Vesničko má stredisková...

Do doliny nad Kostrínom sa opierajú aprílové lúče. Oslepujú kľukatú cestu. Popri našom aute beží z oboch strán film. Farebný, svieži a voňavý. Spúšťame okná, hlboký nádych... Toto sme už niekde videli! Lovíme vo filmovom archíve. Jasně! Famózný Rudolf Hrušínský, kultová Vesničko má stredisková, výrok storočia – „Země líbezná“ a doktorovo auto v priekope... Takmer sme prešvihli odbočku doprava. Stredisková dedina Klátova Nová Ves, kde vedľa aj počasie objednať, sa začína tri kilometre

pred dedinou. V Sádku. „Sádok? Je to hlavne románsko-gotický kostolík. Ťažko skúšaná pamiatka na vrchole kopca Chríb. Bola postavená na mieste niekdajšieho hradiska. Z pôvodného kostolíka ostala len časť, prešiel rozsiahlymi úpravami, prestavbami a zmenami v závislosti od majiteľov,“ vysvetľuje starostka Iveta Randziaková. Pridá nepotvrdenú informáciu, že kostol v Sádku je po nitrianskom vraj druhý najstarší na Slovensku. Kardinál Ján Chryzostom Korec, rodák z neďalekých Bošian, sa mal takto vyjadriť.

Miestna časť Sádok je roky súčasťou obce. „Dnes má tridsať obyvateľov, podstatne menej ako turistov v hlavnej sezóne. Ľudia si tu žijú v pokoji, hoci trochu od ruky. V kostolíku sa na výročných bohoslužbách stretáva celá dedina. Boli časy, dávno, keď ľudia chodili len sem, pešo a zo širokého okolia,“ doplnila starostka.

Všade ten Kostrín...

Zo Sádku mierime na opačnú stranu klátovsko-klížskej doliny. Pretíname centrum dediny plné života i histórie. Za riekou Vyčoma sa z parku vyníma novobarokový kaštieľ s jazierkom, altánkami a mostíkmi. Dnes je to školiace stredisko štatistického úradu. Oproti cez cestu udrie do očí ďalšia národná kultúrna pamiatka: Opevnený kaštieľ – zemianska tvrdza využívaná ako obradná sieň. Nasleduje prehliadka druhej miestnej časti Jánova Ves s kaplnkou pri hlavnej ceste. Počúvame tajuplný príbeh o tunajšom kaštieli, tešíme sa na salaš Kostrín. Ponúka oázu oddychu, nádhernej prírody, relax pre celé rodiny s ubytovaním i so štedrou gastro ponukou. Z nej si vyberáme frekventovaný Kostrín, tenoraz v diabolskej placke. Pri salaši je stále plno. Je to základňa na ceste za pamiatkami, atrakciami. Kúsok cez kopec je žrebčín v Topoľčiankach, povyše Cibajky s komínom po vápenke, turistické chodníky na vrch Kostrín, hradisko Šiance a ďalšie ponuky. Vyberáme si Cibajky. Novučičká asfaltka nás vyvedie k lesníckej chate, z nej točíme doľava. Brzdíme, lebo ovce, veľké stádo oviec. Na pa-

foto: archív obce KNY

sienku pod cestou vyzvávajú odušu. Signál, že farmárska sezóna sa začala.

Kde si ženy vetrajú hlavu?

„A čo ste si pomýlili dátum? Sezóna sa začína zajtra, potom každú sobotu ponúkame pirohy, strapačky, bryndzové halušky, syry, žinčicu...“ víta nás Vladimír Hamara, hlavný gazda a majiteľ farmy. Medzitým telefonuje a pripravuje sedenie na sobotňajší nával. Areál agrofarmy vyzerá viac ako dôstojne. Domáci hovoria, že ju Hamara vybudoval z ruín. Všetko je čisté, moderné, úhľadné, záruka kvality. Ešte k tomu penzión, reštaurácia, predajňa výrobkov, vývarovňa, senník, vlastný bitúnok, syräreň, jazdiareň, ubytovňa pre zamestnancov... Plus 700 oviec, kozy, ošípané, hovädzi dobytok, kone. „Ľudia si zvykli – asi im chutí príroda aj jedlo. Všetko, čo ponúkame, je ekologické, čerstvé, priamo z dvora. Chodia celé rodiny, peši, na bicykloch, v rámci prechádzky. Hlavne ženy si pochvaľujú, nemusia stáť pol soboty pri hrncoch a vyvetrajú si hlavu,“ konštatuje gazda Hamara.

Klátova Nová Ves je obec s 1600 obyvateľmi, s tromi miestnymi časťami (Klátova Nová Ves, Janova Ves, Sádok), tromi kaštieľmi, dvoma kostolmi, kaplnkou, s vynoveným námestím, tromi reštauráciami, salašom, agrofarmou, penziónom, zdravotným strediskom, lekár-

ňou, poštou, školou, materskou školou, sieťou obchodov, kaderníctvom, kozmetikou, záhradníctvom... Pridajme spolky – záhradkári, poľovnícky spolok Kostrín, Klub dôchodcov, hasiči, futbalisti plus tradičný kalendár podujatí: MDŽ, Hodové slávnosti, Fašiangy, Stavanie mája, Deň matiek, Vianočné trhy, Tekvicové slávnosti, Cesta rozprávkovým lesom, Jeseň ako dar, koncerty, predstavenia... Slušná zostava, čo poviete? „Stále dostávame nové nápady, inšpirácie. Prichádzajú spontánne, od ľudí, čo je skvelé. Musíme ich trochu tlmiť, kalendár akcií je plný a nechceme, aby tradičné podujatia zovšedneli, zunovali sa.“

Ľudia vedia rátať

To už sedíme v epicentre Klátovej Novej Vsi, v modernom obecnem úrade, a slovo má starostka Iveta Randziaková. „Všetko je o ľuďoch. Tí naši sú fajn, konštruktívni, pracovití, spravodliví. Majú svoju dedinu radi, ale vždy to bolo o tvrdej robote. Nie som odtiaľto, pochádzam od Žiliny. Asi som mala šťastie, ľudia ma tu prijali. Privydala som sa, keď sa dedina pomaličky stavala na nohy. Aj tento obecný úrad je prerobený z lesného úradu, vedľa je zdravotné stredisko z bývalého notariátu. Chýbalo centrum spoločenského života – a už päť rokov sa stretávame na novom námestí pod Kostrínom. Máme nových šesť bytoviek so 48 nájomnými bytmi, reprezentatívnu obradnú sieň, v pláne je individuálna bytová výstavba,“ vyratúva kroky 54-ročná stavebná inžinierka, ktorá začínala ako referentka pre investície a na prelome milénia prednostka obecného úradu. „V roku 2003 som prvý raz kandidovala za starostku, cítila som obrovskú zodpovednosť a cítim ju dodnes. Starostovanie je robota aj poslanie. Niekedy je to aj o búľfavej vŕbe, ale hlavne o dôvere.“

Ešte jedna poznámka. Starostka počas ostatných troch volieb nemala protikandidáta. Obecné zastupiteľstvo je jednofarebné už druhé volebné obdobie, navyše počet kandidátov je totožný s počtom zvolených poslancov. Je to možné? „Je. Tu nefungujú žabomyšie vojny, hra na politické tričky. Do volieb ideme na základe širokej dohody, predtým si spolu sadneme za stôl. Kto má

chut' pomôcť a venovať obci energiu i čas, je vítaný. Neznamená to však, že ak nemáte protikandidáta, je to v suchu. Že žiaden volebný program, vízie, ciele... Omyl. Ľudia vám to na konci dňa zrátajú.“

Zlatý erb aj Dedina roka

Prelúskat' pútavú históriu obce opradenú dôležitými menami a zvláštnymi osudmi, to je na samostatný tematický výjazd. Obec o svoj odkaz dbá, knižných publikácií vydala niekoľko. Na informačné suchoty sa nemožno sťažovať ani pri surfovaní po internete, oficiálny

portál obce získal už sedemkrát titul Najlepší obecný web na Slovensku – Zlatý erb. Starostka sa síce nerada chváli, no víťazstvo v celoslovenskej súťaži Dedina roka 2015 – „Dedina ako klenotnica“ – sedí Klátovčanom ako uliate. Každoročne ho udeľujú obci za príkladnú starostlivosť o pamiatky kultúrneho dedičstva, ich využívanie pre rozvoj turizmu.

Barón, lekár a jeho Gertrúda

V mladšej obecnej histórii sa najviac skloňujú dve mená. Barón Leopold Haupt-Stummer získal v roku 1884 okrem manželky Augustíny aj celú Klátovu Novú Ves. Založil žrebčín, vychovával jazdecké kone, ktoré predával na aukciách a žal s nimi úspechy po Európe. Venoval sa chovu dojníc, pestoval cukrovú repu, ďatelinu na semeno, založil ovocný sad ako základ na pálenie slivovice. Otvoril kameňolom, investoval do výstavby školy, ťažby dreva, postavil jednokofajku. V týchto časoch zažívala dedina boom, barón dal ľuďom prácu aj v miestnych kaštieľoch, ktoré vlastnil. Jeho manželka Augustína zasa rozdávala najchudobnejším jedlo. Z vlastných peňazí zriadila prvú škôlku pre najmenšie deti – ovodu –, aby matky mohli bez obáv pracovať. Ľudia si rodinu Haupt-Stummerovcov ctíli, hovorilo sa o zlatých časoch. Barón zomrel vo vlastnom lese – počas poľovačky si ho pomýlili s jeleňom. Zo štyroch barónových detí sa najväčšej úcty

ušlo dcére Gertrúde, a to vďaka jej manželovi, doktorovi Edmundovi Nessnerovi. Prišiel z Aradu počas prvej svetovej vojny ako vojenský lekár a s manželkou sa zoznámil v topolčianskej nemocnici. Usídlili sa v Janovej Vsi, kde Gertrúda zdedila miestny kaštieľ. Nessnera si v dedine vážia dodnes. Ľudí liečil bezplatne, bol bylinkár, mastičkář. Po smrti venoval kaštieľ obci, ale mal podmienku, aby slúžil na liečebné účely. To sa aj stalo, bola v ňom ozdravovňa, dnes sa hľadajú finančné možnosti na rekonštrukciu tejto pamiatky.

Zraniteľné motýle

Ešte jeden umelecký bonus z potuliek po Klátovej Novej Vsi. Priamo z hlavnej cesty vstupujeme do kráľovstva manželov Paškovcov. Naokolo cítiť súzvuk kovu, skla a keramiky, nádherné farebné a pritom zraniteľné motýle. Jozef sa výrobe z kovaného železa venuje od skončenia školy v Kremnici. „Najskôr to boli brány, ohrady, až sme si s manželkou povedali, že sa na staré kolená povenujeme umeniu. To som netušil, že sa do toho vloží aj ona sama,“ pripomenul pán domu.

Do debaty sa zapája pani Jana. „Samotný kov sa nám zdal príliš chladný, chýbal mu život, emócie. Začala som sa zaujímať o keramiky, pracovať na technológii, ktorá sklo a kov spojí a neublíži im. Boli to dva roky experimentov, aj nevydarených. Základom je šamotová hlina, do skla sa pridávajú rôzne chemické prímеси. Vo finále ide produkt do špeciálnej pece, tam sa páli pri vysokých teplotách, čo dodáva sklu 3D efekt.“

Výsledok? Unikátne plastiky, ktoré idú na dračku nielen do exteriérov. Dôležitejšia ako prezentačná je podľa manželov Paškovcov duchovná hodnota diel. „Chceme, aby z nich vyžarovala pozitívna energia a radosť. Uznanie z galérií si vážime, ale... Pre nás je dôležité, aby bežný človek vedel, čo chceme tvorbou vyjadriť. Stavili sme na intuíciu, lebo viem, že takéto umenie ľudí zblížuje. V našom prípade určite,“ doplnila pani Jana.

Po čistých slovách vyznie skúsenosť Paškovcov spred niekoľkých týždňov ako zlý sen. „Finišovali sme s prípravami na výstavu, posledné dni sme spali naozaj skromne. Našu tvorbu sme mali vždy vystavenú v predzáhradke, okolo domu. V deň D sme sa ráno zobudili a šestnásť diel chýbalo. Niektoré ich ukradol, v noci vošiel cez bránku a aj ťažké, päťdesiatkilové kusy odviezol autom preč. Nejde nám o finančnú stratu. Boli to originálne výtvary svojím zvládnutím, cítením a prevedením. A originál je len jeden.“ Raz darmo, vždy je všetko o ľuďoch. Na misiu v Klátovej Novej Vsi sa nedá zabudnúť. Preto ten nadpis Nezábudkovo.

Radovan Stoklasa, Martin Petřík

Dom pre slony

Pavilón slonov v najstaršej slovenskej zoológickej záhrade v Bojniciach bude mať nový vzhľad. Inšpiráciu môže ponúknuť verejnosť vrátane detí. Do konca júna stačí poslať návrh, ako by mohol vyzeráť sloní pavilón zvonka či vo vnútri. Viac na mailovej adrese simona.kubickova@zooojnice.sk. Súťažné práce bojnická zoo vystaví vo svojich priestoroch a na facebookovej stránke. Pre víťaza čakajú „zooecny“ a verme, že budú námetom pre konečný profesionálny projekt. Víťazov oznámia 12. augusta, presne na Svetový deň slonov.

Projekty majú zelenú

Nápady na skrášlenie okolia si nenechajte pre seba. Rozpočet Trenčianskeho kraja totiž vyčlenil 99-tisíc eur práve na projekty, ktoré bude realizovať verejnosť. Študenti, podnikatelia, školy, susedia, rôzne inštitúcie a komunity... Ktokoľvek sa môže prihlásiť a ponúknuť nápad, aktivity či novinky, ktoré absentujú v jeho okolí. Skôr než projekty dostanú finančnú podporu, prejdú sitom. Odborníci posúdia, či je možné projekt uskutočniť. Najdôležitejším kritériom je súlad s prioritou TSK, teda podpora všestranného rozvoja územia kraja a starostlivosť o potreby jeho obyvateľov. Posudzovať sa bude tiež inovatívnosť a originalita projektu. Potom opäť príde na rad verejnosť, jej hlasovanie na webe TSK definitívne rozhodne. Každý úspešný projekt dostane maximálne 2 200 eur. Nápad stačí poslať do konca mája poštou priamo na Úrad TSK alebo mailom na ROZHODUJ@TSK.SK. (ver)

Do novej sezóny s číslom 108

Historická električka je obľúbená turistická atrakcia a cestujúcim poskytuje neštandardný zážitok z jazdy. Počas pravidelnej víkendovej letnej prevádzky slúži tiež ako dopravné spojenie pre kúpeľných hostí a návštevníkov Trenčianskych Teplíc.

Je totiž príjemnou dopravnou alternatívou cestovania prímestskou autobusovou dopravou. Po úzkorozchodných koľajniciach električka jazdí už 108 rokov. O jej prevádzku sa stará nezisková organizácia Trenčianska električká železnica (TREŽ), ktorá vláčiku dodáva povestný ráz výnimočnosti i melanchólie. Obľúbili si ju deti, dospelí, miestni aj turisti.

Počas tematických jzd býva súprava zaplnená do posledného miesta – a ešte o čosi viac. Jej rastúcu vyťaženosť potvrdzujú aj štatistiky.

„Počas minuloročnej letnej prevádzky sa počet pasažierov elek-

tričky zvýšil v porovnaní s rokom 2015 o 2 200 osôb, ide teda o 50-percentný nárast záujmu. Víkendovú letnú prevádzku využilo viac ako 6 200 cestujúcich, pričom išlo hlavne o turistov a záujemcov o samotnú že-

lezničku,“ komentoval Dušan Nosál, riaditeľ TREŽ, n. o.

Letná sezóna na úzkokoľajnej železnici tento rok štartuje 17. júna a končí 3. septembra. V čase letných sobôt a nedeľ vyštartuje na štyri spiatkové cesty. Okrem tejto pravidelnej dopravy sú pripravené aj špeciálne jazdy – 6. mája, 3. júna s ňou deti oslávia svoj sviatok a 9. septembra sa môžete odviezť na súťaž vo varení guláša. A ani tento rok 2. decembra nebude chýbať Mikulášska električka. Pri takýchto príležitostiach sa tematicky mení jej vonkajší šat. A v jej vnútri cestujúcich neraz sprevádza revízor zo sveta rozprávok. (ver)

Ďalekohľad sa vrátil na strechu

Milovníci astronómie si prídu na svoje aj v Trenčíne. Okolo pozorovateľne na streche tunajšieho gymnázia sa roky stretávali nadšenci vesmíru, fyziky a s nimi spojenými vedami.

Odborníci aj laici. A krásu hviezd si počas letných nocí prichádzali vychutnať dokonca aj rodičia s deťmi. Ďalekohľad, ktorý tvoril srdce pozorovateľne, sa však po čase pokazil a posledných šesť rokov sa stretnutia astrokrúžku niesli len v teoretickej rovine. Gymnazistom a astromilovníkom pomohla Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka. Práve tu sa pozreli na ďalekohľad zblízka a zobrali si ho „do parády“. Na strechu Gymnázia Ľudovíta Štúra v Trenčíne sa tak od apríla opäť vrátil v opravenej podobe a s ním aj zvedavý život.

„Naša univerzita momentálne dominuje v oblasti materiálového výskumu, ktorý teraz chceme prepojiť s tým, čo nám astronomická pozorovateľňa umožní a ponúka. Budeme pracovať, aby sme prichádzali s novinkami a aby aj širšia verejnosť videla, že študovať prírodné a technické vedy sa oplatí,“ povedal

rektor univerzity Jozef Habánik. K študentom stredoškólakom i vysokoškólakom sa aj tentoraz môže pridať verejnosť. Každú stredú večer ju budú sprevádzať vesmírnymi tajomstvami ľudia z univerzity. Počas leta ich s prenosným ďalekohľadom môžete dokonca stretnúť na rôznych festivaloch. (ku)

Originálny nápad z Trenčína, navyše aj bio

Máte doma záhradku, pestujete si kvety či zopár kúskov zeleniny na balkóne? Čoraz viac je medzi drobnými pestovateľmi populárne slovo BIO.

Pre tých, ktorí chcú mať vlastnú úrodu bez postrekov počas pestovania, ale už aj pri sadbe, je tu projekt „Semienkovňa“. Už niekoľko rokov sa doň zapájajú aj trenčianski ekológovia. V miestnej bio-predajničke sa doteraz stretávali raz v roku, aby si navzájom vymenili výsledky svojho snaženia

v podobe semiačok pripravených pre ďalšiu výsadbu. Ako doplnia predavačka Anna Chrastinová, od tejto sezóny sú semiačka k

dispozícií po celú sezónu. Kedykoľvek si ich môžu prísť vybrať, zobrať a rovnako kedykoľvek doniesť vypestované

a vysušené semienka pre ďalší pestovateľský kolobeh. „Semiačka sú zadarmo, zobrať a vysadiť si ich môže ktokoľvek zdarma. Budeme radi, ak sa však po čase vrátia a prinesú vlastné semiačka,“ doplnila Anna, ktorá v predajni malým farmárom rada poradí. Semiačka nie sú chemicky ošetrované ani prihnojované. Ide o bio-základ budúcej bio-úrody, čo v konečnom dôsledku môže znamenať bio-perpetuum mobile. (dop)

Dobrá správa: Do bojnickej nemocnice sa po takmer pätnástich rokoch vracajú stavbári. Čaká ich dostavba monobloku operačných sál, spolu ich bude až deväť.

Chirurgického pavilónu sa nevedia dočkať hornonitrianski pacienti aj samotní lekári. Už viac ako 40 rokov totiž operujú v rovnakých podmienkach. Pri niekoľkohodinových operáciách chýba klimatizácia, nehovoriac o letných mesiacoch. Prácu im zmenia aj nové operačné stoly. Zrekonštruované priestory chcú stavbári odovzdať ešte do konca tohto roka. Vymeniť musia medicínsku plynovú sústavu, elektrické vedenie aj vzduchotechniku. Dnes totiž platia iné normy ako v čase, keď sa monoblok staval.

Vtedy doň ministerstvo zdravotníctva, vtedajší majiteľ nemocnice, investoval v prepočte okolo 5 miliónov eur. Vymeniť sa aktuálne musia aj okná, zateplí sa strecha aj celá budova. Súčasnú dobudovanie si od nového správcu – Trenčianskej župy – vyžiada 8,6 mil. eur. Súčasťou monobloku bude aj tzv. prebúdzacia časť, teda oddelenie na pozákrkové sledovanie pacientov. Novinkou bude

aj centrálna JIS. Pribudne prístrojové vybavenie sál a CT, ktoré obstaráva rezort zdravotníctva. Na nákup prístrojov sú vyčlenené dva milióny a na posteľe a ďalšie vybudovanie izieb pôjde milión eur.

Všetky stavebné a rekonštrukčné práce prebiehajú za plnej prevádzky nemocnice. „Som rád, že sa po dlhých rokoch našla vôľa a financie na dobu-

dovanie monobloku,“ uviedol riaditeľ NsP PD Ivan Gašparovič s tým, že počas stavebných prác poprosil o trpezlivosť lekárov aj samotných pacientov. Počas týchto mesiacov sa totiž musia naučiť žiť v blízkosti staveniska a s hlukom s ním spojeným. Výsledkom však má byť aj nová lôžková časť, vďaka ktorej v nemocnici pribudne 90 miest. Pre ťažko skúšaný región,

ako sa hornej Nitre často hovorí, je to jedna z najvýznamnejších investícií nielen v oblasti zdravotníctva. „Už v roku 2010 boli snahy na úrade TSK o financovanie tejto stavby. Vtedy sa o to pokúšali cez eurofondy, čo však nevyšlo. My sme od roku 2013 jednoducho začali šetriť. Ročne sa nám len na verejnom obstarávaní darí „odložiť“ asi dva milióny eur, a tak sme mohli nasporiť aj na túto dostavbu. S rekonštrukciou sme síce chceli začať už vlni, no práve verejné obstarávanie nám termíny posunulo až na tento rok,“ povedal trenčiansky župan Jaroslav Baška počas odovzdávania symbolických kľúčov od rozostavaného monobloku šéfovi stavebnej firmy.

Na papier sa tento rok dostane aj projekt centrálného oddelenia ARO a jednotky intenzívnej starostlivosti. Dobuduje sa tiež urgentný príjem. Nemocnica v Bojniciach je pritom jedna z dvoch v Trenčianskom kraji, ktorá urgentný príjem vôbec má, druhou je Nemocnica s poliklinikou v Považskej Bystrici. Podobne rozsiahlej Fakultnej nemocnici v Trenčíne, ktorú spravuje ministerstvo zdravotníctva, urgentný príjem chýba. (ras)

Folklór žije, zem spieva

Partia mladých muzikantov, tanečníkov i spevákov pod názvom Kornička je minimálne v Trenčíne doma. Rozvetvená rodina folkloristov ju pozná aj za jeho hranicami. Vďaka televíznemu projektu Zem spieva si získala obdiv i popularitu a dostala sa do povedomia celého Slovenska.

Deti z detského folklórneho súboru Kornička využili šancu a na ľudovú nôtu prišli zahrať a zaspievať pred kamery. Už vstup do televízneho štúdia bol obrovskou skúsenosťou. Počas vystúpení pred porotou zažívali eufóriu, ich radosť z tanca, muziky a spevu ocenili ľudia v hľadisku aj pred televíznymi obrazovkami. „Postup zo základného kola sme nečakali a každý ďalší úspech v tejto šou bol plný hrdosti,“ s pokorou k slovenskému folklóru a k ostatným súťažiacim opisuje pocity vedúci súboru Kornička Vladimír Mišík. „To, že sme vo finále nevyhrali, určite nepovažujeme za neúspech. Dostať sa medzi slovenskú

špičku je priam zázrak, najmä keď si uvedomíme, že v konkurencii dospelých uspeli len dva detské súbory a my sme boli jedným z nich. Udržať všetky zložky – spev, tanec a hru – na kvalitatívne dobrej úrovni je nesmierne ťažké aj pre dospelých. Deti sa stále formujú,“ komentuje finálové vystúpenie vedúci.

Počas súťaže „prischol“ Korničke patronát Andreja Bičana, ktorý sa so súborom predstavil aj počas samotného finále. Ako hovoria „Korničkári“, vďaka svojej bláznivej povahe medzi mladých folkloristov dokonale zapadol. Pravdou je, že ho pred najdôležitejším vystúpením museli skrotiť a nájsť mu vhodnú úlohu. Predstavili ho ako svojho nosiča gájd. Nástroja, ktorý je v slovenských končinách síce známy, no na západnom Slovensku jeho tóny dlho nezneli. Až v poslednom čase sa z nich stala „trendy záležitosť“ a objavuje sa vo viacerých folklórnych formáciách.

Rovnako „trendy“ začína byť aj folk-

Foto: Juraj Pánka

lór ako taký. „Ešte prednedávnom považovali folkloristov za akýchsi čudákov, ktorí skáču s valaškami ponad ohnky. Po úspešnej prezentácii ľudových tradícií na obrazovkách sa situácia rapídne zmenila. Tento úspešný projekt nás predstavil ako ľudí z mäsa a kostí, ktorí chodia do práce a do školy a folklór je ich záľubou,“ konštatuje Vladimír Mišík s dôvetkom, že aj tradičné ľudové tance začínajú ľudí opäť zaujímať podobne ako trebárs flamenco. Okrem toho, že sa mení pohľad verejnosti na folklór, je oň čoraz väčší záujem. Napríklad konkrétne Kornička minulý rok už do svojich radov neprijímala dievčatá – tanečnice –, lebo ich má dosť. Chýbajú však muzikanti. Aj tí zo ZUŠ-ky

by sa mali zamyslieť, že folklór nie je menejcenný a nájsť tu bohaté uplatnenie. „Ak sa nám ešte podarí presvedčiť chlapcov-tanečníkov, bude to ideálne. Viacerí sa najmä v období puberty stretávajú s posmeškami, keď sa pochvália folklórom ako svojim koničkom. Nie každý to ustojí, skôr dievčatá sú pyšné na to, že tancujú.“ Televízny projekt Zem spieva prilákal tisíce nadšencov a mnohým otvoril oči. Zistili, že Slovensko je studnica ľudovej tvorivosti, zvykov a tradícií, ale aj šikovných ľudí. Vďaka nim zistujeme, čo všetko doma máme. A preto úprimné poďakovanie putuje aj mladým Trenčanom z Korničky.

(dos)

Ako som stratil kúpeľný titul

Je apríl, uponáhľaný stred týždňa. Prechádzam cez Prievidzu a do poslednej chvíle bojujem s dilemou, či je správny čas na kúpeľnú políciu. Riskujem, či sa pri prešpikovanom programe budem vedieť „pretočiť“ na kúpele a pocity z nich.

Obavy sa čoskoro vytrácajú. Možno vplyvom prostredia, počasia a ľudí zabúdam na prácu, povinnosti, stres. Trojhodinovú pauzu v dennom programe vyplňam v kúpeľnom wellness v Bojniciach. Bol to dobrý ťah.

Prichádzam ku kúpeľom, auto ostáva na platenom parkovisku. Od biletára získavam prvé užitočné informácie a rady. Na ako dlho si

zaplatiť parkovné a čo v kúpeľoch za tri hodiny vyskúšať. Odporúčanie je jasné a pre mňa ako stvorené – wellness.

Bojnice sú originál

Bojnické kúpele sú akýsi Vatikán. Štát v mesite. Od parkoviska za rampou sa pešo prejdete až ku kúpeľnému domu. Jarná prechádzka dodáva prvú dávku energie. Zrak okamžite zaostrím na jazierka, jarné šantenie vtákov podvedome vyludzuje úsmev na tvári. Maličkosti, ktoré robia veľké veci, formujú ducha. Hneď si fotím fontánu a vstup pred liečeb-

ným domom Mier, kde stretávam kamaráta. Slovensko je strašne malé. Tak si pýtam radu aj od neho. Môj rovesník s odpoveďou váha. Je síce domáci, ale v kúpeľoch sa kúpať ešte nebol. Hmm... Pokrčí plecami, pridá veľavravné gesto a odchádza za svojimi povinnosťami. Ďalší z mnohých, ktorí ani netušia, aké bohatstvo majú priamo pod nosom. Lebo robota.

Cesta do wellness

Spolieham sa preto na recepciu. Odporučili mi 2-hodinový kombinovaný vstup do vodného a saunového sveta, čo je po predchádzajúcich skúsenostiach z Trenčianskych Teplíc a z Nimnice pre mňa tak akurát. Následne sa mi recepcná ospravedlní, že zelený bazén je aktuálne mimo prevádzky. Prechádzam cez átrium liečebného domu pomedzi nádherne rozkvitnuté magnólie. Míňam viacero návštevníkov a každý z nich si pri pohľade na ne išiel oči vyočiť.

Som v ciele – vo wellness. Živá navigácia

funguje, dozvedám sa aj podmienky vstupu. Predo mnou je vonkajší bazén. S malou dušičkou, či tam nebudem príliš junior, si to namierim k nemu. Prognózy sa potvrdzujú. Neoficiálne získavam „metál“ pre najmladšieho kúpeľníka. V rozsiahlom bazéne je nás asi tridsať, no nemám stiesnený pocit – môžem si v ňom v pohode zaplávať. Dva vodopády a dve vírivky v rohoch bazéna sme si podelili bez škaredých pohľadov či slovnej bitky o bublinky. Počúvam hlasy z rôznych kútov Slovenska, od východu po Záhorie, a dokonca aj češtinu. Aprílové počasie nesklamalo, rozpršalo sa a idem skontrolovať aj vnútorné bazény.

O čo prichádzajú mladí...

V ponuke je žltý, zelený a morský bazén. Zelený nefunguje, skúšam morský. Vraciam sa do detských čias a prstom skúšam slanosť vody. Slaná nie je. V bazéne sme traja a až tu nadobudnem pravý kúpeľný relaxačný pocit. Že som tu sám so sebou a robím niečo pre seba a svoje zdravie. A začína mi dochádzať, o čo my „mladí“ prichádzame, že sme doteraz neobjavili kúpeľné tajomstvo...

V najteplejšom žltom bazéne sa priebežne spúšťajú bublinkové sekcije. Keďže má viac ako 37 stupňov, neodporúča sa tu zdržať extrémne dlho. Pokračujem ďalej, v saunovom svete je všetko jasné. Pripravené sú plachty a stretol som sa so štandardnou saunovou kultúrou. Každý si odložil plavky, zobral plachtu, tí skúsenejší mali aj župany. Klasičku – fínsku saunu – som tentoraz vynechal. Očaril ma totiž nápis „zážitok z hydratácie“, a tak vchádzam do Sanária. Cítim sa tam ako v dažďovom pralese, počujem žblnkot vody a zvuky exotického vtáctva. Po saune sa môžete schladiť vodou z vedra alebo v studenom bazéne. Vyskúšam aj bylinkovú a neskôr sol'nú saunu. Po každej etape nasleduje studený kúpeľ a každý nasledujúci pokus v ľadovej vode trvá dlhšie. Trénujem za otužilca...

Štafetový kolík

Naokolo je dostatok ležadiel, a tak oddychujem s výhľadom na okolie. Nevšimol som si

však žiadnu pitnú fontánku na osvieženie. Je tu len lobby bar, kde si minerálku môžete kúpiť. Aj bez vody mi však dve hodiny ubehli ako voda. Pri odchode ma zaskočil pohľad na prichádzajúcich ľudí. Počas procedúr som si bol istý titulom najmladší kúpeľník a v

morskom bazéne dupal, o čo mladí, neznaní kúpeľov, prichádzajú. Asi som tú zmenu privolať a odovzdávam pomyselný štafetový kolík partii mládežníkov. Vyzerajú zdraví a kúpele sú pre nich skvelá možnosť dať si time out, odbehnúť od uponáhľaného sveta a byť ešte zdravší. Tí, čo kúpele potrebujú ako súčasť liečby, liečebné účinky ocenia hneď. Každopádne, kúpele sú tu pre všetkých.

Cestou na parkovisko si znova vychutnávam rozkvitnutú jar. Keďže pri odchode sa moje životné tempo opäť vracia do starých koľají, zastavím sa v Kúpeľnej kaviarničke pri liečebnom dome na rýchlu kávu. Je to akési komunikačné centrum, vládne tu čulý ruch, no nestráca punc kúpeľnej atmosféry. Ak by ste mali na Bojnice viac času ako ja, určite si so sebou zoberte pitník. Vyviera tu totiž až deväť prameňov a ich ochutnávka môže byť po parku turistickým bonusom.

Kamienok do mozaiky

Cieľom projektu „kúpeľná polícia“ nie je za každú cenu hľadať chyby, na jednu sme však nadabli. V areáli kúpeľov si zasýtiť žalúdky len ubytovaní pacienti. Návštevy a jednorazoví hostia musia využiť reštaurácie v meste. Ak sa manažmentu podarí doplniť do mozaiky služieb ešte tento dôležitý kamienok – pretože aj láska ide cez žalúdok –, Bojnické kúpele majú o budúcnosť postarané. Tradícia, skúsenosti, starostlivosť o prostredie, odborný, ľudský potenciál a zjavné investície sa vyplácajú a robia dobrý celkový dojem. Kúpele navyše dokonale zapadajú do vychýreného bojnického trojuholníka so zoologickou záhradou a zámkom. A to je bohatstvo, ktoré sa inde kúpiť nedá.

Radovan Stoklasa

Procedúry	10/10
Starostlivosť	9/10
Služby	8/10
Gastro	nehodnotený
Celkový dojem	9/10

Ivan Sergejevič Turgenev	príslušník Slovanov	rúbeme	značka arzénu	skratka rukopisu	neón, po česky	Autor krížovky: Juraj Mitošinka	miešaná zelenina	malá rapina	vyhynutý ročný statok (mn. č.)	kráčajú	značka kryptónu	trápil, sužoval (expr.)	malá lutna	strýc (hovor.)	prijímame potravu ústami
metamorfovaná hornina						zreteľne hovor (kniž.)									
1. časť tajničky						2. časť tajničky prestanú orať									
skratka pre otravnú látku			poskytnú podporu postupne dávaš								tak isto (z lat.) skratka pre volume				
varenie				drobné šelmy krúto (kniž.)						kruhovité útvary z kvetov zladujete					
biblické mužské meno					Otília (dom.) pestrý papagáj				papagájovitý vták získajú dojením				Ferdinand (dom.)	mast' (zastar.)	
neprevára							na lačný žalúdok nakoval								
Pomôcky: asorta, skarn, lori, ítem	spôsob urážku	odierajú peňažná sústava					ponad hornina s obsahom kovu				plačem (bás.) vymazáva				
veľmi vyčerpáva						dávam rady búchaj (expr.)					Anna (dom.) značka limity				
kričí (expr.)					pukal (expr.) regulačné miesto							EČV Dun. Stredy vodná elektrárň			
3. časť tajničky															
zahundrala (expr.)										Emerencia (dom.)					

Krížovka

V krížovke je ukrytý výrok
I. S. Turgeneva: Len vďaka...

NAJBLIŽŠIE ČÍSLO
prinesie

Predstavujeme

okres Považská Bystrica,
srdce horného Považia

Garbiari ešte nevmreli

po stopách remesla,
ktoré preslávilo kraj

Traja šťastlivci a nové knižky!

Z desiatok správnych riešení krížovky sme vyzebovali troch šťastlivcov, ktorí získali tieto knižky: Pavol Štukovský, Lednické Rovne – kniha od Silvie Havelkovej; Ivanka Šerbanová, Pravenec a Eva Mikušová, Horné Naštice – obe Cestovný lexikón SR. V aktuálnej krížovke sa nachádza známy výrok I. S. Turgeneva. Odpovede čakáme na redakčnom e-maile či adrese redakcie do 31. mája. Čakajú vás zaujímavé knižné novinky od spisovateľa Štefana Nižňanského.

Dobrodruh Saša prináša neuveriteľné príbehy emigranta, cestovateľa, podnikateľa i pilota, ktorý ako prvý v Európe lietal na vlastnom súkromnom tryskáči. Bonusom biografie z kategórie literatúry faktu je DVD s dokumentom Oblaky v dlani. Záhorácki permoníci ponúkajú fantastické rozprávkové príhody a vlastivedne ladené povesti z regiónu, ktorý je vyhláseným hubárskym rajom. Chcete vedieť, prečo sa v lesoch medzi Karpatmi a riekou Moravou strácajú ľudia i prečo sú tamjšie komáre obuté? Otvorte si knižku s mapou podzemnej ríše Dutanie a pesničkou o dvanástich trpaslíkoch na CD. Obe knižky nájdete aj vo všetkých dobrých knihkupectvách.

Otestujte si vedomosti o novomestskom okrese

1. V kaštieli v Brodzanoch žila

- a) švagriná A. S. Puškina
- b) sestra A. S. Puškina
- c) matka A. S. Puškina

2. Architektúra firmy Baťa je príznačná pre viaceré mestá a obce.

V Partizánskom ju môžete vidieť aj na Červenej ulici. Od čoho je odvodený jej názov?

- a) Od červených tulipánov, ktoré tu hojne rastú.
- b) Od farby cesty, ktorá tu vedie.
- c) Od farby muriva, ktoré na výstavbu domov použili.

3. Akú najbližšiu hviezdu od Zeme môžete pozorovať vo hviezdárni v Malých Bieliciach?

- a) Jupiter

b) Mesiac

- c) Slnko

4. V ktorom storočí začala v Bošanoch fungovať garbiarska fabrika?

- a) v 18. storočí
- b) v 19. storočí
- c) v 20. storočí

5. Okres Partizánske má v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja

- a) najmenší počet obyvateľov zo všetkých okresov
- b) najmenšiu rozlohu zo všetkých okresov
- c) najväčšiu hustotu zaľudnenia zo všetkých okresov

Správne odpovede: 1/A, 2/C, 3/C, 4/B, 5/B

Tajomstvá „cipky“ z Brezovej

Na začiatku bola tlačová správa: Tylovú paličkovanú čipku z Myjavskej pahorkatiny 2. marca 2017 slávnostne zapísali do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

Za týmto strohým konštatovaním sa skrýva tajomstvo i majstrovstvo. Usilovnosť armády anonymných žien, stáročia mravčej práce, fantázia a umelecká zručnosť. Výsledkom je jedinečná paličkovaná tylová čipka v mozaike druhov, čo sa na Slovensku od 16. storočia vyvíjali. Na západné Slovensko sa dostala z Belgicka cez Čechy. Paličkovaná čipka je ručná práca, ktorá sa pletie na textilnom valci nazývanom baba. Na valci je natihnutá koža alebo papier. Na zhotovenie paličkovanej čipky sa používajú drevené paličky, na ktorých je navinutá priadza, nožničky, háčkovka a špendlíky. Valec je naplnený pilinami alebo pieskom, dnes sa používajú aj nové materiály.

Vydali sme sa po stopách čipkárok do Brezovej pod Bradlom. Priamo doma túto krásu rozvíja Ivana Marková, vedúca Klubu pletenej cipky Brezová. Ako sa dostala k čipke?

„V rodine sa vykonávali všetky ručné práce, ale čipke sa nikto nevenoval. Pritom naša starénka si zhotovila kompletný prietržský kroj. Bola naozaj šikovná, napokon, na kopaničiach si ženy všetko vyrábali samy. Otec

je Brežňan, mama sa prisťahovala, predkov má z Piešťan a prietržských kopanic. Niečo sa na mňa nalepilo po výtvarnej stránke i z ručných prác. V základnej umeleckej škole bol kurz paličkovania a ja som sa naň prihlásila.“

Učili sa tam podľa obrázkov, čo síce nebolo zlé, ale chýbal im kontakt s čipkou. Lektorka Ivane poradila Španiu Dolinu, kde sa v obci začínal nultý ročník školy paličkovania. „To mi učarovalo. Špaňodolinská čipka sa robí podobne ako naša po holom remeni, bez predkreslenia. Na babe je originálna koža, dnes sa robí na prešpánovom papieri, čo sa používal na prevíjanie remeňov. Používajú sa aj iné náhrady, ale tie už nie sú také kvalitné.“

Čipkáčky v Španej Doline pracujú s hrubými niťami, ľanovými i bavlnenými, väčšinou prírodných farieb – sivej až béžovej. „Naša čipka je charakteristická tým, že je z najmenejších nití a bielej farby. V Čechách to volajú vláčka, lebo sa to vláčilo po valci. Má tvar pásu. S jedným rovným okrajom a druhý je buď rovný (mreška), alebo sú na ňom zuby (čipka). Vyskytujú sa rastlinné motívy – „margarétková“, „datelinková“, „na duboví list“, „malinová“, geometrické – „zrkadelková“, „škatulková“, zvieracie – „ftáčková“, „motílková“. Ale nájdeme aj „eroplánovú“ a „panenkovicu“. Vidíme, či pochádza z Brezovej alebo z Myjavy, či bola žena chudobná alebo bohatá, mladé dievča, vydatá alebo vdova,“ vysvetľuje I. Marková. Čipkáčka musela zvládť tylovú

väzbu, tylovú väzbu s pevným okrajom, plátenko, očko, očko opletané, srdiečko, zubok, ohybku. Všetko závisí od šikovnosti čipkárky, pre seba si robili najťažšie a najkrajšie vzory.

Jedinečná čipka z oblasti Myjavskej pahorkatiny prežíva aj vďaka štyrom skupinám jej nositeľov – čipkárkam, evanjelickým farárom a farárkam, folklórnym súborom a skupinám a kostymérkam týchto kolektívov.

Záľubu Ivany Markovej ovplyvnila aj Anna Potúčková, ktorá založila a viedla Klub pletenej cipky Brezová. „Dala som sa na to v ôsmom mesiaci tehotenstva, jednoducho ma to chytilo a viac nepustilo. Táto naša čipka ma úplne dostala, splnil sa mi detský sen a som tomu veľmi rada.“ Najviac sa venuje reštaurovaniu starých vzorov, má veľký, plný obal vzoriek. Čo sa jej dostane do ruky – časť ľudového odevu s čipkou –, to si fotografuje, zväčšuje a porovnáva. Hoci sa často zdá, že je to rovnaký vzor, nájde sa tam malá odchýlka. Zo stretnutí so starými čipkárkami, z ktorých sú mnohé už nebohé, vie, že malá chyba je často základom nového vzoru. Nové sa ľuďom páci a čipkáčky sa často snažili obnoviť vzor, urobiť niečo nové pre seba.

„To robím aj ja,“ vysvetľuje I. Marková, „rešpektujem starý vzor, ale zároveň si ho prispôbujem svojim potrebám. Robia to všetky ženy v našom klube. Snažíme sa zachovať originalitu, ale zároveň sa snažíme čipku prispôbiť súčasným potrebám.“

Klub pletenej cipky Brezová (v miestnom nárečí sa číta tvrdo) má v súčasnosti 15 členiek a vedúca je vekovo najmladšia. Väčšinou sú to ženy 70-ročné a staršie, ale nájdete aj tam štyridsiatničky. Dobrou správou je záujem detí o paličkovanie. Aj dcéra pani Markovej podľa hla čaru tohto umenia.

Mladá zamestnaná žena nemá čas na prácu na zákazku. Čipky paličkuje pre vlastnú potrebu, veď niektoré vytvára aj štyri mesiace. A všetko v kolotoči zamestnania, domácnosti, záhrady. V lete veľa času nezostáva, je to skôr záľuba na dlhé zimné večery.

„Paličkovanie mi prináša relax, upokojenie aj vzdelávanie. Učí ma zodpovednosti, dotiahnuť veci do konca. Takto to potom funguje aj v živote. Zvládnuť mnohé, hoci ťažké situácie, som sa naučila pri čipke,“ doplnila Ivana Marková.

Leo Kužela

nenými, väčšinou prírodných farieb – sivej až béžovej. „Naša čipka je charakteristická tým, že je z najmenejších nití a bielej farby. V Čechách to volajú vláčka, lebo sa to vláčilo po valci. Má tvar pásu. S jedným rovným okrajom a druhý je buď rovný (mreška), alebo sú na ňom zuby (čipka). Vyskytujú sa rastlinné motívy – „margarétková“, „datelinková“, „na duboví list“, „malinová“, geometrické – „zrkadelková“, „škatulková“, zvieracie – „ftáčková“, „motílková“. Ale nájdeme aj „eroplánovú“ a „panenkovicu“. Vidíme, či pochádza z Brezovej alebo z Myjavy, či bola žena chudobná alebo bohatá, mladé dievča, vydatá alebo vdova,“ vysvetľuje I. Marková. Čipkáčka musela zvládť tylovú